

Yurt Dışında Görev Yapmış Sınıf Öğretmenlerinin İlkokulda Ders ve Teneffüs Süresine İlişkin Deneyimleri ve Önerileri

The Experiences and Suggestions of Classroom Teachers Working Abroad on Lesson and Break Time in Primary School

Mahmut ELMA¹ Doç. Dr. Mürüvvet DEMİRAL ÜZAN² Prof. Dr. Osman SAMANCI³

Öz

Bu araştırmanın amacı, yurt dışında görev yapmış sınıf öğretmenlerinin ilkökulda ders ve teneffüs süresine ilişkin deneyimleri ve önerilerini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yönteminden fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiştir. Bu doğrultuda yurt dışında en az beş yıl süreyle görev yapmış 11 öğretmen ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşmeler öğretmenlerin kendilerini rahat hissettikleri yerlerde (Sınıf, konferans salonu, okul bahçesi, öğretmenler odası vb.) yapılmıştır. Görüşmeler 30-35 dakika aralığında gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşlerinden elde edilen verileri analiz etmek için tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen görüşlerini doğru bir şekilde aktarmak için doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre bazı AB ülkelerinde uygulanan ve bir çeşit blok ders uygulaması olan, art arda 40 dakikalık dersler öğretmenler tarafından önerilmiştir. Ayrıca 1. Sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha az süre derslerinin olması, öğrenci ihtiyaçları için en az 20 dakikalık uzun bir teneffüsün bulunması, öğrencilerin öğretmenleri ile daha fazla iç içe olmalarının sağlanması, teneffüs sürelerinde okullara göre esnek sürelerin belirlenmesinin önemine vurgular yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar ayrıntılı olarak tartışılarak uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ders süresi, teneffüs süresi, teneffüs, sınıf öğretmeni

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The purpose of this research is to examine the experiences and suggestions of classroom teachers who have worked abroad regarding lesson and break times in primary schools. Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was preferred in the research. In this regard, interviews were held with 11 teachers who had worked abroad for at least five years. The data was obtained with a semi-structured interview form prepared by the researchers. The interviews were held in places where teachers felt comfortable (classroom, conference hall, school garden, teachers' room, etc.). Interviews were held between 30-35 minutes. Thematic analysis method was used to analyze the data obtained from the participants' opinions. Direct quotations are also included to convey teacher opinions accurately. According to the results of the research, teachers recommended consecutive 40-minute lessons, which is a kind of block lesson practice in some EU countries. In addition, the importance of 1st grade students having fewer lessons than other grades, having a long break of at least 20 minutes to meet student needs, ensuring that students are more in touch with their teachers, and determining flexible breaks according to schools was emphasized. The results obtained were discussed in detail and suggestions were made for practitioners and researchers.

Keywords: course duration, break time, break, classroom teacher

Paper Type: Research

¹Atatürk Üniversitesi/Eğitim Fakültesi doktora öğrencisi, mahmutelma@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi/Eğitim Fakültesi, mduzan@atauni.edu.tr

³Atatürk Üniversitesi/Eğitim Fakültesi, osmansamanci9@gmail.com

Atf için (to cite): Elma, M., Demiral-Üzan, M., Samancı, O. (2024). B Yurt dışında görev yapmış sınıf öğretmenlerinin ilkökulda ders ve teneffüs süresine ilişkin deneyimleri ve önerileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(3), 900-919.

Giriş

Her toplum, değişen ve gelişen yaşam şartlarına karşı ayakta kalabilmek, her noktada güçlü, bilinçli bir toplum meydana getirmek amacıyla bireylerini eğitmeye ihtiyaç duymaktadırlar (Ayaz, 2017, s. 29). Eğitim toplumu oluşturan bireylere yapılan uzun süreli bir yatırımdır ve bireyin tüm hayatı boyunca devam eder. Ayrıca insanoğlunun hayatı boyunca elde ettiği bilgilerin ve tecrübelerin tamamını kapsar (Gümüş & Şişman, 2012, s. 45). Eğitimde asıl amaç insanların davranışlarındaki değişikliklerdir. Dolayısıyla bir ülkenin eğitim programları ve politikaları doğru planlanmalı, bu doğrultuda amaçları iyi belirlenmelidir. Bu süreçte eğitim faaliyetlerinin temelini oluşturan okullarda verilen ders ve uygulanan teneffüs süreleri bu önemli etkinin parçalarıdır (İldanlı, 2010, s. 30). Geçmiş dönemlere dikkat edildiğinde öğretmenler geleneksel yöntemler ile öğretme pozisyonunda iken, günümüzde öğrenci merkezli sistem ve programlarının uygulanması söz konusudur (Ayaz, 2017, s. 29). Ders esnasında geleneksel yöntemler tercih eden bir öğretmen; düz anlatım, soru-cevap metotlarını kullanırken; günümüz öğrenci merkezli sisteminde benzetim, problem çözme gibi yöntemler kullanmaktadır (Demirel, 2014, s. 45). Eğitim ve öğretim sonucunda bireylerin yeni öğrenecekleri bilgileri kavramaları ve bunları uygulayabilmeleri için belirli bir zamana ihtiyaç vardır. Öğretmen merkezli olmaktan çıkarılan dersler öğrenci merkezli hale getirilirken ders programlarında yer alan ders sürelerinin de buna göre düzenlenmesi gerekmektedir (Ayaz, 2017, s. 29).

Eğitim ile öğretimde ders ve teneffüs süreleri noktasında planlama yapılırken, öğrencilerin yaş aralıklarına bağlı gelişim özellikleri dikkate alınmaktadır. İlkokul dönemini kapsayan yaş aralığındaki çocukların gelişim özellikleri dikkate alındığında; 1 ve 2. Sınıf çocuklarda küçük kas gelişimleri yeterince tamamlanmadığından çabuk yoruldukları bu yüzden de bir ders süresinin miktarının son derece önemli olduğu belirtilmektedir (Aracı, 2016, s. 32). Doğru bir çerçeveye oturtulmamış bir ders süresi, çocukların ilgisini azaltmakta ve istenilmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Ortaya çıkan istenmeyen davranışlar sonucu öğrencilerin dikkatlerinin dağıldığı, okul ortamında öğrenmenin güçleştiği ve öğretmen performanslarının olumsuz etkilendiği de bilinmektedir (Öztürk, 2002, s. 45). Öğrencilerin, ders saatlerinde derslerini dikkatli ve ilgiyle dinlemeleri, derse aktif olarak katılabilmeleri ile teneffüs zamanlarını iyi geçirme arasında ilişki olduğu düşünülmektedir (Can & Serençelik, 2017, s. 530). Dersin yanında teneffüslerde de öğrenciler hem kendi yaşlıları hem de farklı yaş grubundaki öğrencilerle bir araya gelerek arkadaşlık ilişkilerini geliştirirler; iş birliği, paylaşma, sorumluluk vb. sosyal becerilerini geliştirirler (Yaman, 2006, s. 269).

1. Alanyazın Taraması

1.1. Öğretim Süreleri

Türkiye’de eğitim alanında yapılan yenilik ve projelere karşılık Avrupa Birliği ve OECD ülkeleri ile karşılaştırıldığında eğitim sistemi birçok yönden istenen düzeye erişilemediğini gösteren araştırmalar (Şişman ve Taşdemir, 2008, s. 41) olmasıyla birlikte özellikle son 20 yılda eğitim alanında önemli gelişimler olduğunu gösteren raporlar da bulunmaktadır. Bu raporlar ülkelerin eğitimdeki durumlarını değerlendirmek, diğer ülkeler için ortak ve somut ölçütler aracılığıyla karşılaştırılabilir olmasını sağlamayı hedeflemektedirler (Özer, 2020, s. 220). OECD, üç yıllık süreler ile uyguladığı PISA araştırmalarının yanında okul öncesi, ilkokul ya da eğitimde fırsat eşitliği gibi alanlarda da ülke raporları yayımlamaktadır (OECD, 2022, 2023). Bu raporlarda, ilgili alanlarda yapılan çalışmalar ve bu çalışmaların çıktıları detaylı bir halde irdelenmekte ve diğer ülkeler için başarılı örnekler öne çıkarılmaktadır. Bu noktada Türkiye’de eğitim sisteminde son 20 yılda yaşanan değişimi inceleyen ‘Taking Stock of Education Reforms for Access and Quality in Türkiye’ başlıklı araştırma raporu 2023 yılında yayımlanmıştır (OECD, 2023). Rapor eğitimde kalite alanında Türkiye’nin eğitim sistemindeki gelişimi çok sayıda temel göstergeye dayanarak değerlendirmektedir (OECD, 2023). Raporda bu süre zarfında yapılan müfredat değişiklikleri, eğitim süreleri, ders ve teneffüs zamanları gibi süreç boyunca geliştirilen standartlar, projeler ve düzenlemeler yorumlanmaktadır. Özellikle son dönemlerde ilkokulların ders programında bulunan dersler ve ders saatleri üzerinde önemli değişiklikler yapılmıştır.

Bunun nedeni literatürde yaygın olarak kullanılan “Öğretim süresinin öğrenci öğrenmesi üzerine etkisi” varsayımı ile ilgili olduğu söylenebilir. Bu düşünceye göre, öğrenciler sınıf içinde ne kadar fazla zaman geçirirse, istenilen öğrenme kazanımları (bilgi, beceri, değer ve tutumlar) üzerindeki olumlu etkileri de o derece artmaktadır (Abadzi, 2009, s. 273; Silva, 2007, s. 4). Ülkelerin ilkokullar için haftalık ders saatlerine bakıldığında Almanya’da bu ders süresinin, eyaletlere göre ilkokul birinci ve ikinci sınıflarda 17-23 ve üst sınıflarda 23-27 saat olduğu görülmektedir. Hollanda’da haftalık ders saati, ilkokulda 22 saat olarak belirlenmiştir. İlköğretimde haftalık ders saatlerine bakıldığında Belçika’da 28, Fransa’da 26-27 saat olarak karşımıza çıkmaktadır. İngiltere’de 5-7 yaş arası bireyler için 21 saat iken, 8-11 yaş aralığı için 23-30 saattir. İtalya’da ise ilk yıl haftada 27 saat, ikinci yıldan itibaren 30 saat ders bulunmaktadır (OECD, 2019). Ortaya konan bu dağılım içinde, Türkiye’nin durumunu belirtmek gerekirse “İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi” güncellenmiş olup 2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren tüm sınıflarda uygulanmaktadır. Böylece 2023-2024 öğretim yılından itibaren ilkokul ve ortaokullarda uygulanacak olan haftalık ders çizelgesine göre, ilkokulda zorunlu dersler ve serbest etkinlikler dahil haftada 30 saat ders işlenecektir. Bu saatler; ilkokul birinci sınıf için 26 saat zorunlu ders, 4 saat serbest etkinlik, ikinci ve üçüncü sınıflar için 28 saat zorunlu ders, 2 saat serbest etkinlik ve dördüncü sınıflar içinde 30 saat zorunlu ders şeklinde dağılmaktadır (İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi, Ttkb). Diğer taraftan bir ders süresi 40 dakika olarak devam etmektedir. Bununla birlikte bu 40 dakikalık zaman, ilkokul birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar aynı olmak durumundadır. Ders sürelerinin artırılması türünden reformun temel dayanağı şudur: okulda geçen süredeki artış daha iyi bir öğrenme ve öğrenci performansı ile sonuçlanır (Silva, 2007, s. 4). Amerika Birleşik Devletleri’nde yayınlanan bir rapora göre ABD’nin eğitim yılının ortalama süresinin 180 saat olduğu ve bu sürenin Avrupa ülkelerinden (190-210 saat arası) az olduğu ifade edilmiştir (Silva, 2007, s. 4). Rapor doğrultusunda Amerikan öğrencilerin küresel anlamda varlığını devam edebilmeleri için, okulda daha çok zaman geçirmesi gerektiği öne sürülmüş ve ders sürelerinin günlük 7 saate çıkarılması önerilmiştir (Aronson vd., 1999, s. 14).

Türkiye’de ders ve teneffüs süreleri Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde ortaya konulmuştur. Bu yönetmeliğe göre; “Bir ders saati süresi 40 dakikadır. Okul yönetimince teneffüsler için normal eğitim yapılan okullarda en az 15 dakika, ikili eğitim yapılan okullarda ise en az 10 dakika süre ayrılır. Bu süreler okul idaresince okul çevresinin şartlarına göre düzenlenir ve bu konuda Millî Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilir.” hükümleri doğrultusunda ders ve teneffüs süreleri düzenlenmektedir.

Okuldaki eğitim ve öğretim zamanının arttırılmasını destekleyenlere göre, okulda geçirilen sürenin arttırılması özellikle öğrenme gücü çeken ve daha fazla süreye ihtiyaç duyan bireyler için yararlı olabileceği gibi hızlı ve daha hızlı öğrenen bireylere de daha fazla öğrenme etkinliği oluşturacak bir uygulama olabilir (Abadzi, 2009, s. 273). Ders sürelerinin artmasıyla öğretmenler açısından, farklı öğrenme yöntemlerine ihtiyaç duyan bireyler adına farklı eğitsel stratejiler ortaya koyma imkânı sunacağından, ders sırasında öğretmen müfredatta olan hiçbir konuyu kısa kesip hızlıca anlatmak durumunda olmadan müfredatın derinlemesine işlenmesini gerçekleştirebilecektir (O’Brien, 2006, s. 1872). Yapılan birçok araştırma sonuçlarına göre bireylerin öğrenme süreçlerine ayırdıkları zamanın arttırılması durumunda öğrenmenin miktarında da önemli ölçüde artış olduğu sonucu vurgulanmaktadır (Abadzi, 2009, s. 273; Öztürk, 2002, s. 45; Silva, 2007, s. 4). Eğitim ve öğretim sürecinde akademik gelişim için ayrılan zamanın arttırılması, doğru zaman yönetimi ve mevcut duruma alternatif akademik takvimler ortaya koyma gibi yöntemler, halihazırdaki öğrenme zamanının değerini arttırmaya olanak sağlayabilir (Aronson vd., 1999, s. 14).

Öğretim süresi zamanı ile ilgili genel düşünce öğrencinin ne kadar çok öğrenmeye zaman ayırırsa o derecede başarılı olacağı yönündedir (Can & Serençelik, 2017, s. 530). Öğrencinin güdülenme düzeyi ve yeteneğine bakmaksızın öğretimle geçirilen nitelikli öğretim zamanının öğrencinin başarısına olumlu yönde katkı yapacağı anlaşılmaktadır (Baines vd., 2020, s. 133; Can & Serençelik, 2017, s. 530; Farbman, 2015, s. 9). Berliner’e (1990, s. 27) göre öğrencilerin

akademik başarıları yalnız rakamlarla ölçülmeyip, öğretim zamanı ile de ölçülebilir. Öğretim süresi öğrencinin başarısının ölçümü ve analizi gibi süreçlerde tahmin etme, anlama ve kontrol etme imkanları sunmaktadır. Smith (2000, s. 671) okul ortamında öğretim için uygun süreyi belirlemek ve bu sürenin kalitesini ortaya çıkarmak için yaptığı çalışmada ABD’de 8 ilkokulu üç yıl süreyle gözlemlemiştir. Çalışma sonuçlarına göre deneyimli öğretmenlerin bir okul günlerinin %20 ile %25’ini öğrencilerin öğretimsel olmayan sosyal ve bireysel gereksinimlerine ayırdıklarını ortaya koymuştur. Bu sebeple bir okul gününde öğretimsel faaliyetlere ayrılan zamanın 300 dakika olması için okul gününün 360 ile 400 dakika arasında sürmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Alan yazın incelendiğinde öğretim süresinin akademik başarıyı arttırdığına yönelik farklı araştırmalar yapılmıştır (Farbman, 2015, s. 9). Farbman (2015, s. 9) okuldaki akademik başarıyı etkileyen faktörler üzerine gerçekleştirdiği araştırmada, öğretim zamanının akademik başarıda güçlü bir etkileyici faktör olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğretim süresinin öğrenci başarısında önemli bir etkileyici değişken olarak belirtmektedir. Aynı şekilde, Woessmann’ın (2003, s. 158) TIMSS sınavını temel alarak yaptığı çalışma sonuçlarına göre, öğretim süresi öğrencilerin akademik başarılarına olumlu katkı yapmaktadır. Waweru ve Nyagosia’nın (2013, s. 7) öğrencilerin akademik başarılarıyla öğretim süresi arasındaki ilişkiyi konu alan çalışma sonuçlarına göre de kişilerin ülke içinde ve uluslararası sınavlardaki akademik başarıları öğretim süresi içinde bulunulan zaman ile ilişkilidir. Bu araştırmalar göstermektedir ki; öğretim süresi akademik başarının yordayıcısıdır. Bu yönüyle bakıldığında, öğrencilerin akademik başarıları öğretim süresi kavramıyla yakından ilgilidir.

1.2. Ders Sürelerinde Kayıp Zaman

Derse başlangıç aşaması hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin sınıflarına girdiği ve kendilerini derslere yönlendirdiği bir geçiş dönemi olarak ifade edilebilir. Bu ders başlangıçları, öğrencilerin ve öğretmenlerin dikkatlerini çekmekte zorlandıkları zamanlar olarak tanımlanmıştır (Jones & Jones, 2007, s. 10). Ders içinde öğretimi başlatmak için genellikle biraz zamana ihtiyaç vardır (Silva, 2007, s. 4). Yapılan bazı araştırmalara göre öğretim süresinin önemli bir kısmı farklı etkenler sebebiyle kaybedilmektedir (Abadzi, 2009, s. 273). Yani bazı faktörler veya sınıftaki öğretim dışı davranışların okulun performansı ve çıktıları üzerinde olumsuz etki gösterdiği ifade edilmektedir. Jones & Jones (2007, s. 10) yaptıkları araştırmada öğretime ayrılan sürenin, bir okul gününün yaklaşık olarak yarısı kadarı olduğunu ifade etmektedirler. Öğretim süresinin yalnızca yarısının sınıfta öğrenme etkinlikleri ile geçtiği, diğer kalan sürenin ise akademik dışı etkinliklere sarf edildiği belirtilmektedir. Yair (2000, s. 487) çalışmasında buna paralel olarak öğrencilerin okuldaki toplam ders saatlerinin sadece yarısı kadar süresini derslerle geçirdiklerini ifade etmiştir. Weinstein ve Mignano (2003, s. 119) araştırmasında okulda geçirilen üretken öğrenme zamanının okulda kullanılan toplam sürenin %33’ünden fazla olamayacağını tahmin etmiştir. Smith (2000, s. 671) çalışmasında, Amerika okullarında yıllık öğretim zamanının bölünmesini incelemiştir. Çalışmada derslerin öğretim dışı etkinliklere harcadığı ders süresinin yüzdesinin %23 olduğunu ve öğretmenler arasında da bu süre açısından büyük farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Derse etkin katılım zamanı ile üretken zaman arasındaki fark sebebiyle, öğrenme çıktıları ile meşgul olunan zaman arasındaki ilişki orta düzeyde kalmış ve etki büyüklüğü .38 olarak ifade edilmiştir (Hattie, 2009, s. 69).

Bir dersin süresini belirlerken ders sırasında öğretmen veya öğrenciden kaynaklı olarak ortaya çıkabilen kayıp zaman dilimi de dikkate alınmalıdır. Derse başlarken geçen süre az gibi görünse de toplandığında ortaya çıkan süre büyük bir zaman dilimi oluşturmaktadır (Weinstein & Mignano, 2003, s. 119). Ortaya çıkan kayıp zamanı en aza indirmek veya ortadan kaldırmak bir ders süresinin etkili ve doğru bir biçimde belirlenmesi ile mümkün olabilir. Yaklaşık olarak her derse başlarken altı dakikalık öğretim süresi kaybı, bir hafta süresince yaklaşık olarak 150 dakikaya ve tüm eğitim senesi boyunca 5700 dakikaya ulaşmaktadır. Bu da bir yılda, beş tam hafta okula devam etme süresine eşit demektir. Etkili ve kalıcı öğretim adına daha fazla zaman

kazanmak amacıyla derse başlama süreleri, yeniden yapılanmaya ihtiyaç duyan okul gününün önemli bir zaman dilimidir (Yair, 2000, s. 487). Sınıf yönetimi literatürü, derse başlangıcın hızlandırılması ve oluşan zaman kaybının en aza indirilmesi adına öneriler geliştirmiştir (Jones & Jones, 2007, s. 10). Bu tavsiyeleri kullanarak, eğitime daha fazla öğretim süresi eklemek ve buna göre daha iyi öğrenme sonuçları elde etmek mümkün olmalıdır. Bununla birlikte ders sürelerinde yapılacak olan düzenleme ve değişiklikler ile de bu zaman kayıpları ortadan kaldırılabilir.

1.3. İlkokulda Teneffüs ve Teneffüs Süreleri

Teneffüsler öğrencilerin okul yaşantıları süresince ders aralarında bulunan ve onların dersteki yorgunluklarını giderdikleri, beslenme faaliyetlerini yaptıkları, oyun vb. yollarla eğlendikleri, temel gereksinimlerini karşıladıkları, tüm bunlarla beraber psikolojik olarak da rahatladıkları bir dinlenme molası olarak tarif edilebilir (Yaman, 2006, s. 269). Böylece öğrenciler derslerin vermiş olduğu zihinsel ve fiziksel yorgunluğu atarken bir yandan da sonraki dersler için enerji toplamaktadırlar. Bu sebeple teneffüs tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi ilkokul kademesinde de önemli bir yere sahiptir (Can & Serençelik, 2017, s. 530).

Teneffüsler bireyin gün içinde yaşatları ve arkadaşları ile kendilerinin söz sahibi olduğu oyunları oynayabildiği az sayıdaki yer ve zamandan birisidir (Marron, 2008, s. 28). Bununla beraber, öğrenciler teneffüsteki etkileşimli yaşantılar yoluyla bilişsel bir anlayış sahibi olabilmektedirler. Sınıf içinde veya sınıf dışında da olsa fark etmeksizin teneffüs yoluyla öğrenciler derse daha odaklı ve üretken bir konumda olmaktadır. Öğretmenlerin bile teneffüs imkanları olmadığı zamanlar daha içe kapanık, yönetime katılmama, dinlenememe ve mesleki tükenmişlik gibi sorunlar yaşadığı görülmektedir (Akman vd., 2010, s. 810). Teneffüsler çocuklar için; arkadaşlarıyla buluşabildikleri, oyun oynayabildikleri, yetişkinlerin gözetimi olmadan sosyal beceri geliştirebildikleri bir zaman dilimi olması yönünden büyük öneme sahiptir (Marron, 2008, s. 28). Bu yönüyle temel eğitimin hedeflediği yeterliliklere ulaşmaları bakımından da eğitsel bir değere sahip olduğu söylenebilir. Örnek olarak, arkadaşlarına saygılı davranma, ortak alanı beraber kullanma, öz disiplin geliştirebilme, zamanı yönetebilme gibi pek çok sosyal beceriyi öğrenme fırsatı sunar (Kıncal & Genç, 2002, s. 90).

Teneffüsler bir yandan öğrenciler arasındaki sosyal etkileşimleri kolaylaştırırken, bir yandan da öğrencilerin yetişkin bireylerle etkileşimlerine aracılık etmesine olanak sunar (Baines vd., 2020, s. 133). Sosyal öğrenmelere olanak sunan ve zaman olarak doğru planlanmış teneffüs zamanının öğrencilerde istenen davranışlar ortaya çıkarması beklenir. Ancak zaman açısından iyi düzenlenmemiş teneffüs süreleri olumsuz öğrenme alanına da dönüşebilmektedir (Aktay vd., 2019, s. 756). Teneffüsler, alanın ve hava şartlarının izin verdiği oranda açık alana erişimi içeren, genellikle kişiyi tazeleyerek çevresiyle iletişimini arttıran yapılandırılmamış bir zaman dilimidir (Baines vd., 2020, s. 133). Teneffüs kavramı, ilkokulda düzenlenmemiş ve yapılandırılmamış fiziksel etkinlikler ve öğrencilerin oyun için planlanmış periyodlar olarak da tanımlanmaktadır (Yaman, 2006, s. 270). Ayrıca öğrencilerin oyunlar oynadıkları, rahat davranabildikleri, arkadaşlarıyla eğlenerek vakit geçirebildikleri, dinlenme ortamı bulabildikleri, temel gereksinimlerini karşılayabildikleri ve arkadaşlarıyla çeşitli faaliyetleri yapabildikleri ders arası bölümdür (Baines vd., 2020, s. 133). Bu noktalar dikkate alındığında eğitim ve öğretim sürecinin önemli bir parçası olan teneffüs sürelerinin öğrenciler adına ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Teneffüslerin çocukların hayatında gerek öğretim etkinlikleri kapsamında gerekse de enerjilerini boşaltmalarını sağlamada önemli bir yere sahip olduğu düşünüldüğünde, teneffüs sürelerinin öğrencilere göre olması önem arz etmektedir (Kıncal ve Genç, 2002, s. 90). Aktay vd., (2019, s. 756) 234 ilkokul öğrencisi ile gerçekleştirdikleri nicel çalışma sonucunda teneffüs süreleri konusunda önemli sonuçlara ulaşmışlardır. Teneffüs süresi ile ilgili olan bu çalışmada, tüm öğretim kademeleri dikkate alınarak teneffüsün en az 20 dakika olması gerektiği sonucuna varmışlardır. Bununla birlikte öğrencilerin teneffüsü oyun oynamak, beslenmek, etkinlik yapmak,

dinlenmek ve genel ihtiyaçları gidermek için ayrılan süre olarak algıladıkları sonucuna ulaşmışlardır.

1.4. Araştırmanın Amacı

Alanyazın incelendiğinde derse başlama süreleri ve öğretmenlerin ders sürelerine ilişkin görüşleri ile yapılan çalışmalara rastlanmaktadır. Özellikle sınıf yönetimi literatürü, derse zamanında başlamanın önemine değinmiştir. Fakat bu konunun uygulayıcıları olan öğretmen görüşlerini içeren araştırmalar hala büyük ölçüde ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle yurt dışında görev yapmış öğretmenler ile ilgili bir çalışmanın alanyazına katkısının büyük olacağı düşünülmektedir. Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemini görmüş ve uygulamış olan öğretmenlerin Türkiye'deki ders ve teneffüs süreleri konusunda önemli katkıların olabileceği düşünülmektedir. Hem yurt dışını hem de Türkiye'yi bilen ve bu iki kültürü harmanlamış olan öğretmenlerin fikirleri bu konuda yol haritası olabilecek yeterliliktedir. Bu çalışma ile hem Türkiye'de çalışmış hem de yurt dışı deneyimleri olan öğretmenlerin bu konuda görüşleri alınarak konuya farklı açıdan bakılmak hedeflenmektedir. Bu sebeple yurt dışında en az 5 yıl süreyle eğitim ve öğretim hizmetinde bulunmuş öğretmenlerin konu hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur. Bu araştırmanın, ders ve teneffüs sürelerinin farklı bakış açılarını sahip uygulayıcılar tarafından irdelenmesi için bir ön çalışma işlevi görmesi amaçlanmaktadır.

Yurt dışında görev yapmış öğretmenlerin ders ve teneffüs sürelerine ilişkin deneyim ve görüşleri araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu araştırma ders ve teneffüs süreleri konusunda öğretmen görüşlerini ortaya çıkararak okulda öğrenme etkinliklerine ve teneffüslere ayrılan sürenin daha nitelikli olmasına katkı sunmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu hedefe ulaşmak için şu alt sorulara cevap aranmıştır;

1. Yurt dışında görev yapmış öğretmenlerin her iki ülke deneyimleri doğrultusunda ders sürelerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Yurt dışında görev yapmış öğretmenlerin her iki ülke deneyimleri doğrultusunda teneffüs sürelerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Ders süresinin yetersiz olmasının gerekçeleri nelerdir?
4. Ders süresinin yeterli olmasının gerekçeleri nelerdir?
5. Teneffüs süresinin yetersiz olmasının gerekçeleri nelerdir?
6. Teneffüs süresinin yeterli olmasının gerekçeleri nelerdir?

2. Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinin içinde yer alan fenomenoloji (olgubilim) deseni ile desenlenmiştir. Yurt dışında görev yapan öğretmenlerin ders ve teneffüs sürelerine ilişkin deneyim ve görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma ders ve teneffüs süresi olgusunu farklı bakış açılarına sahip bireylerin gözü ile incelediğinden bu desen tercih edilmiştir. Olgubilim deseni, olguların duyuşsal olarak tecrübe edilmesine, insanların çevreye ilişkin anlayış geliştirmesine ve bu deneyimlerin kişisel olarak yorumlanarak ortaya konmasına dayanır (Patton, 2014, s. 44). Bu desen kişilerin bakış açılarını, deneyimlerini ve algılarını ön plana çıkarmayı amaçlayan bir araştırma desenidir (Karataş, 2015, s. 67). Olgubilim deseninde çalışmaya konu olan olguyu ve bu olguya yönelik katılımcıların deneyimlerini onların bakış açısı ile anlamlandırmak söz konusudur (Patton, 2014, s. 45). Özet olarak bu desende kişilerin olguya ait deneyimlerinin neler olduğu belirlenir ve bu deneyimler hakkında ortaya çıkan anlamlar anlaşılmasına çalışılır. Bu araştırmada anlaşılmasına çalışılan, deneyim yurt dışı öğretim tecrübesine sahip öğretmenlerin ders ve teneffüs süreleri hakkındaki deneyimleridir.

2.1. Araştırmanın Etik izni

Araştırmanın etik izni Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimler Birim Etik Kurulu'nun 25/05/2023 tarihli 06 sayılı kararı ile alınmış ve bu izin sonrasında veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir.

2.2. Katılımcılar

Nitel araştırma desenlerinden olan fenomenoloji (olgubilim) deseninde katılımcı olarak 5-25 kişilik küçük katılımcı grubu ve konuya ilişkin tecrübeleri olan kişilerin seçildiği ölçüt örneklem tercih edilir (Glesne, 2012). Araştırmanın çalışma grubunu yurt dışında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapmış 11 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yolu ile belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemi, araştırılan konu üzerinde detaylı bilgiye sahip olduğu düşünülen kişiler ile derinlemesine çalışmaya olanak sunmaktadır (Patton, 2014, s. 45). Bu örnekleme yöntemindeki temel amaç ise önceden belirlenmiş bir takım ölçütü karşılayan durumları çalışma imkânı vermesidir (Yıldırım & Şimşek, 2014, s. 75). Bu kapsamda araştırma grubunun seçiminde tercih edilen ölçütler; a) çalışmaya katılanların gönüllü olması, b) Öğretmenlerin yurt dışında en az 5 yıl deneyimlerinin olması c) halen Millî Eğitime bağlı okullarda görev yapması şeklindedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırma desenlerinden olan fenomenoloji (olgubilim) deseninde veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış görüşme aracı kullanılır (Creswell, 2013). Bu çalışmada veriler araştırmanın amacına en uygun olan, bir konuyu aydınlatmak için araştırmacı tarafından hazırlanmış nitel veri toplama yöntemlerinden olan görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Yapılan görüşmelerde araştırmacılar tarafından geliştirilmiş 14 açık uçlu soru ile katılımcı bilgilerinden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinde toplumsal dünya hakkında veri elde etmek için kullanılan en temel tekniklerden biri görüşmedir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu hazırlar. Bununla beraber araştırmacı planladığı sorular ile birlikte görüşme akışına göre farklı alt sorularla görüşmenin seyrini etkileyebilir (Ekiz, 2003).

Görüşme formunda kullanılan sorular hazırlanmadan önce araştırmanın tutarlılığını arttırmak sebebiyle araştırma konusu ile ilgili alanyazın taraması yapılarak benzer özellikteki ölçme araçları irdelenmiştir. Alanyazın incelemesi doğrultusunda konu tasarlandıktan sonra görüşme soruları belirlenerek taslak görüşme formu ortaya konulmuştur. Soru maddelerinin anlam, amaç ve kapsam noktasından değerlendirilmesi adına iki alan uzmanının görüşlerine müracaat edilmiştir. Çalışma kapsamı ile beraber konu hakkında genel bilgiye sahip olan ve nitel araştırma desenleri noktasında uzman kişilerden, çalışmayı çeşitli yönleri ile incelemesi inandırıcılık anlamında alınabilecek önlemlerden biridir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 116). Geçerlik çalışması adına alan uzmanlarının incelemesine sunulan soruların açık ve anlaşılır olması da dikkate alınarak, ortaya konulan tavsiyeler yönünde düzenlemeler yapılmıştır. Ortaya çıkan görüşme formu 2 öğretmen ile pilot uygulama yapılması sonucunda sorularda bazı düzenlemeler yapılmasına karar verilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Öğretmenler ile yapılan pilot görüşmelerde elde edilen veriler, analiz edilen çalışma verilerine dâhil edilmemiştir. Araştırmanın aktarılabilişliğini arttırmak için (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 116) elde edilen veriler detaylı bir şekilde betimlenmiştir. Araştırmada 11 öğretmen ile 30-35 dakika süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze ve öğretmenlerin kendilerini rahat hissettikleri yerde yapılan bu görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve bu görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşmeler bittikten sonra katılımcılardan teyit alınmış, ortaya çıkan veriler özetlenerek katılımcılardan verilerin doğruluğuna ilişkin düşüncelerini belirtmesi istenmiştir. Görüşme sonunda katılımcı teyidi, araştırmacının elde ettikleri veriyi görüşme sonunda özetlemesi suretiyle yapılarak inandırıcılığın artırılması sağlanmıştır. Ayrıca katılımcılar konu hakkında eklemek istedikleri deneyimler veya algılar varsa bunları da görüşme sonunda ifade etmişlerdir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 107).

2.4. Veri Analizi

Araştırma kapsamında görüşmeler neticesinde ortaya çıkan verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması aşamasında tematik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Tematik analiz, toplanan veriler yorumlanarak açıklanmasına imkân sunabilecek ilişkilere ve kavramlara ulaşmayı

amaçlar. Bu yöntemde ortaya çıkan veriler, derinlemesine ve detaylı bir incelemeye tabi tutularak fark edilemeyen tema ve kavramlar ortaya çıkarılmaya çalışılır. Bunların neticesinde tanımlanan ve ortaya çıkan bulguların, araştırmacı tarafından yorumlanarak sonuçların ortaya çıkarılması aşamasıdır. Araştırmacının bu aşamadaki rolü; ortaya çıkan verilere anlam kazandırması, neden-sonuç ilişkileri kurması, bulguları açıklaması, bulgulardan birtakım sonuçlar ortaya çıkarması ve kendi görüşlerini de ekleyerek elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalarda bulunması olarak ifade edilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 116). Öğretmenler ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler elektronik ortamda yazılı hale getirilmiştir. Veri toplama sürecinde ortaya çıkan tema ve kavramlar değerlendirilerek bunların alan yazınla ilişkisi kurularak kodlar oluşturulmuştur.

Nitel araştırmalarda dış güvenilirlik yerine teyit edilebilirlik, iç güvenilirlik yerine ise tutarlılık kavramları kullanılmaktadır (Creswell, 2013). Tutarlılık; konunun birden fazla araştırmacı ile ele alınarak değerlendirilmesi, çalışma kapsamında daha fazla kaynak ve görüşe başvurulması, araştırma için yeterli büyüklükte örneklemin seçilmesi, elde edilen verilerin iyi bir şekilde muhafaza edilmesi anlamlarına gelmektedir. Bunlarla birlikte tutarlı sayılabilecek bir araştırmada, çalışılan mekânın ve araştırmacının konumunun tam olarak belirtilmesi ile çalışmanın tarafsız bir şekilde yürütülmesi önem arz etmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2014, s. 75). Araştırmanın tutarlılığını artırmak için örneklemin yeterince büyük seçilmesine çalışılmıştır. Yurt dışında görev yapan öğretmen sayısı az olmasına rağmen bu konuda detaylı çalışma yapılmış ve değişik ülkelerde 5 yıl görev yapmış 11 öğretmene ulaşılmıştır. Öğretmenlerden elde edilen verilerin bir kısmı herhangi bir yorum eklenmeden doğrudan alıntılarla verilmiştir. Araştırma sürecinde elde edilen veriler nitel araştırma tekniklerine hâkim 4 uzman tarafından değerlendirilmiş ve tüm kodlamalara bu değerlendirmeler ışığında devam edilmiştir. Teyit edilebilirlik; araştırmanın benzer ortamlarda aynı sonuçların elde edilip edilemeyeceği ile ilgilidir. Bu noktada öncelikle araştırma sürecinde araştırmacının konumunun açık bir şekilde ortaya konması gerekir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 163). Araştırmacılar görüşmeler sırasında kendi fikir ve görüşlerini katmadan verileri toplamaya çalışmışlardır. Görüşmeler öğretmenlerin kendilerini rahat hissettikleri öğretmenler odası, okul bahçesi gibi yerlerde gerçekleştirilmiştir.

Görüşmelerden önce ve görüşmeler esnasında katılımcılara tamamen yansız yaklaşılmış ve onları yönlendirici hiçbir tutumda bulunulmamıştır. Katılımcı öğretmenlere Ö1, Ö2, Ö3, Ö4... gibi isimlendirme yapılarak ve isimleri zikredilmeden görüşleri aktarılmıştır. Araştırma sonunda ortaya çıkan verilerin işlenmesi sürecinde nitel araştırmalar konusunda 4 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Tüm safhalarda geri dönütler neticesinde gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra makaleye son hali verilmiştir. Bununla beraber çalışma kapsamında ortaya çıkan ham veri ve çözümlenmeler daha sonra incelenebilmesi için saklanmıştır. Böylece verilerin toplanmasında ve analiz edilmesinde kullanılan yöntem ve kuramsal çerçeve ayrıntılı bir biçimde açıklanmaya çalışılarak araştırmanın teyit edilebilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

3. Bulgular

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yurt dışında bulunan okullarda görev yapmış öğretmenlerin ilkokullar için ders ve teneffüs süresinin yeterliliği ile ilgili olarak fikirlerini değerlendiren bu çalışmada öğretmenlerin bir ders süresi ve teneffüs zamanına ilişkin bakış açıları, öğretmen ve öğrencilerin bu konuda karşılaştıkları sorunlar ile bu sorunlara çözüm önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular araştırmanın genel bulguları olduğu için, öncelikle bu tespitlerle ilgili tablo ve yorumların üzerinde durulacaktır. İlkokullarda ders ve teneffüs sürelerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen bulgular ve yorumlar araştırmanın alt problemlerine göre sırasıyla ortaya konmuştur. Araştırmanın birinci alt problemi olan öğretmenlerin ders süresine ilişkin görüşleri Tablo 1.'de ortaya konulmuştur.

Tablo 1. Öğretmenlerin ders süresine ilişkin görüşleri

Yanıtlar (dakika)	f
30	3
40(art arda)	6
40	1
50	1
TOPLAM	11

Tablo 1. incelendiğinde öğretmenlerin önemli bir bölümünün (f:6) bir ders süresinin art arda işlenecek 40 dakika olmasını ifade etmişlerdir. Bu sonuç halihazırda uygulanan sürenin öğrenciler için az olarak değerlendirildiği anlamına gelebilir. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda doğrudan verilmiştir;

- *Ö3: Özellikle ilkokul birinci sınıflar için 40 dakika sürenin fazla olduğunu düşünüyorum. Malum birinci sınıf çocukları dikkatlerinin uzun süre koruyamıyorlar ve dersten kopabiliyorlar. Bence birinci sınıflar için 30 dakikayı geçmemeli. (30 dakika)*
- *Ö5: Görev yaptığım Avrupa ülkesinde birinci sınıf öğrencileri için diğer sınıflardan farklı saat tarifesi vardı ve onların daha azdı. Bu sistem Türkiye’de de uygulanabilir. (30 dakika)*
- *Ö6: Art arda iki ders beraber yapılabilir. İlk etapta zor gibi gelebilir ama çocuklar zamanla bu yapıya alışıyor. 40 dakika ders ve ardından çok kısa bir ihtiyaç molası ve hemen diğer ders. Çok uzun teneffüsler öğrenciyi yoruyor ve dersten koparıyor. Yurt dışında iken bu sistem çok verimli oluyordu. Dersler bir nevi blok ders gibi işleniyordu. Hem öğretmen de ders müfredatını rahatlıkla yetiştiriyordu. (40 dakika art arda)*
- *Ö10: 2,3 ve 4. Sınıflar için 40 dakika yeterli olmuyor. Konuları derinlemesine işleyemiyoruz. Mesela 50 dakika gibi bir zaman dilimi de tercih edilebilir. (50 dakika)*
- *Ö11: Yeterli diyebilirim. Çünkü AB ülkelerinin genelinde 4 gün okul var. Pazartesi, salı, perşembe ve Cuma. Çarşamba günü okullar tatil. Okul sabah saat 8.00’de başlar. 12.20’de öğlen arası verilir. Saat 13.30’ da ders tekrar başlar. 15.10 gibi ders biter. 15.30 etüt başlar. Durumu zayıf öğrenciler bu kurslara katılmak zorundadırlar. Öğretmen gerekli gördüyse.... Ders 17.00’ biter. Öğlen arasında kantinden yemek istemeyen öğrencileri aileleri teslim alır, 13.30’da tekrar okula bırakır. Kantin için aileler belediye belli bir miktar ödeme yapar. Onların yemeğini belediye getirir. Öğlen okul restoranında yer. Kantin dediğimizde aklınıza bizdeki kantinler gelmesin. Yani yemekhane. (40 dakika)*

Öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenler yurt dışı deneyimlerine dayanarak Türkiye’de 40 dakikalık art arda iki dersin önemini vurgulamışlardır. Vurgulanan önemli bir diğer husus da derslerin derinlemesine işlenebilmesi için sürenin artmasını olmuştur. Ders sürelerinin artması çocuklara zor gelebilir ancak ilerleyen dönemlerde çocukların bu duruma alışacağı belirtilmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemi yurt dışında görev yapmış öğretmenlerin her iki ülke deneyimleri doğrultusunda teneffüs sürelerine ilişkin görüşleri olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda öğretmenlerden toplanan veriler Tablo 2.’de ortaya konulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin teneffüs süresine ilişkin görüşleri

Yanıtlar (dakika)	f
-------------------	---

5	6
10	2
15	2
20	6
25	1
TOPLAM	11

Tablo 2. incelendiğinde öğretmenlerin önemli bir bölümünün (f:6) bir teneffüs süresinin ilk önce kısa bir ara suretiyle 5 dakika, daha sonra uzun bir ara suretiyle 20 dakika olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum halihazırda uygulanan sürenin bir yönüyle fazla olarak değerlendirildiği anlamına gelebilir. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda doğrudan verilmiştir.

- *Ö1: Teneffüs konusu aslında çok kapsamlı bir konu. Okulun fiziki yapısına, öğrenci sayısına, okulun sosyal konumuna ve türüne göre değişiklik gösterebilir. Mesela okul bahçeniz uygun mu? Kantininiz yeterli büyüklükte mi? Okul çok katlı mı? Bu durumlar teneffüs süresini etkileyebilecek durumlar. Bu noktada her okulun kendi pozisyonunu belirleyebilmesi düşünülebilir. Avrupa ülkelerinde bu durum iyi ayarlanmış ve okullara yetki verilerek her okulun kendi şartlarına göre ayarlama yapmaları sağlanmış. Eğer okulun imkanları çok iyi değilse 10 dakika yeterli. (10 dakika)*
- *Ö2: Türkiye’de güvenlik konusunda problemler var. Mesela bizim okulumuzda güvenlik görevlisi yok. Bu suretle teneffüslerde öğretmenlere bilhassa nöbetçi öğretmenlere çok fazla iş düşüyor. Öğretmenler bu zaman diliminde çok yoruluyorlar. Teneffüs süresinin artması bu yükü arttıracaktır. Bu suretle 10 dakika teneffüs süresi yeterlidir diye düşünüyorum. (10 dakika)*
- *Ö8: Türkiye’de de teneffüs süresi çok fazla olmamalı. Görev yaptığım ülkede teneffüslerde kesinlikle öğrencilerin başında olmalısınız. Çünkü herhangi bir kaza anında siz sorumlusunuz. Aksi durumda okulu kapatırlar. Sınıfı tekrar açmanız bu sefer çok zor olur. AB ülkelerinde her dönemin başında çocuklara sigorta yapmak zorunludur. Herhangi bir kaza anında ya da okulda herhangi bir araca zarar verme durumunda bu sigorta devreye girer. Çoğu zaman ders verdiğimiz okulda en son çıkan biz olurduk. Bu nedenle itfaiye ve ambulansın telefon numaralarını bilmeniz gerekir. Müdahale için. Bu sebeple önce 5 dakikalık kısa bir ara ardından hemen ders. Sonra 20 dakikalık uzun bir teneffüs. (5 ve 20 dakika)*
- *Ö9: Bence kısa teneffüsler 5 dakika olmalı. Çünkü teneffüslerde kazaların artması, öğrencilerin çok yorulularak dersten kopması gibi nedenlerle çok uzun teneffüslerin sıkıntısını yaşıyoruz. Ancak elbette öğrencilerin de ihtiyaçları için teneffüs gerekir. Hem de uzun teneffüs. Ama bu durum günde bir defaya mahsus olmak üzere 20 dakikalık uzun bir teneffüs olabilir. Sonra yine dersler. Bu yurt dışında böyleydi ve sistem çok iyi işliyordu. (5 ve 20 dakika)*

Öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin önemli bir bölümünün (f:6) teneffüs süresinin artması yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durum halihazırda uygulanan sürenin bir yönüyle az olduğu anlamına gelebilir. Okulun durumuna göre uzun bir teneffüse ihtiyaç olduğu söylenebilir. Her okulun kendi durumuna göre teneffüs süresini belirlemesi de ifade edilen diğer bir görüş.

Araştırmanın üçüncü alt problemi ders süresinin yetersiz olduğunun gerekçelerinin neler olduğudur. Bu doğrultuda öğretmenlerden toplanan veriler Tablo 3.'te ortaya konulmuştur. Bu bağlamda öğretmenler ile yapılan görüşme sonuçlarına göre ders süresinin yetersiz olduğunun gerekçeleri sunulmaya çalışılmıştır.

Tablo 3. Ders süresi yetersiz diyen öğretmenlerin görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	f	
Ders süresi yetersiz	Öğrenci açısından	Akademik başarı	2	
		Derse odaklanma	1	
		Disiplin sorunları	1	
		Dersin bölünmesi	4	
		Kayıp zamanın azalması	1	
		Etkinlik odaklı ders için yetersiz	1	
		Öğrenciler daha çok sınıfta olmalı	1	
		Derinlemesine öğrenmeye imkân sunmak	1	
		Öğretmen açısından	Konuların yetişmemesi	2
			Tüm müfredata vakit ayırma	1
	Yeterli sanatsal etkinlikler		2	
	Beceri temelli eğitim		1	
	Okul güvenliği		2	
	İş disiplini		1	
	Öğrenciler ile iç içe		1	
	Aktif öğretim açısından		Derinlemesine öğretim	1
			Dersin bölünmemesi	1
			Etkinlik temelli öğretim	1
		Kayıp zamanın azalması	2	
		Öğrencinin bilgiyi almaya	1	
		En açık olduğu zaman	1	
		Etkili işlenmesi için yetersiz	1	
		Nitelikli eğitim için daha fazla zaman tanınmalı	1	
	Performansı artırma	1		

Tablo 3. İncelendiğinde yurt dışında görev yapmış ve Milli Eğitime bağlı okullarda çalışan öğretmenlerin her iki ülkenin durumu göz önüne alınıp yaptıkları değerlendirmeler sonucunda ders süresinin yetersiz olduğunu vurgulayan öğretmen sayısı fazla çıkmıştır (f:8). Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonunda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

- Ö10: Burada Millî Eğitim Bakanlığımızın kuralları devreye girer. Çünkü ülkelerin öncelikleri farklıdır. AB ülkelerinin genelinde göçmen çocukların gittiği

okullarda başarı seviyesinin çok yüksek olması beklenmez ve istenmez. Çünkü göçmen ailelerinin yaptıkları işleri bu çocukların yapması beklenir. Çocukların sınıfa girişi ve çıkışı gerçekten fazla zaman alabiliyor. Özellikle yorulmuş bir şekilde teneffüsten çıkıp derse gelen bir öğrencinin derse odaklanması çok zor. (Kod: derse odaklanma)

• *Ö8: Art arda yapılan ders ile toparlanma çok daha hızlı oluyor. Bir cihetle ders bölünmüyor. AB ülkelerinde bu uygulamaya sıklıkla rastlanıyor. (Kod: dersin bölünmesi)*

• *Ö4: Kısa ders ve uzun teneffüs eğitim ve öğretimde kayıp zamanı arttırıyor. Mesela bir öğrencinin dersten çıkması ve girmesi, hazırlığını yapması. Aynı zamanda öğretmenin dersten çıkması ve tekrar gelmesi. Bazen geç kalması bu kayıp zamanı arttırıyor. (Kod: kayıp zaman)*

• *Ö11: Verilen uzun aralar öğrencilere derinlemesine öğretim imkânı sunmuyor maalesef. (Kod: derinlemesine öğretim)*

• *Ö6: Bence çocuk okulda öğretmeni ile daha fazla iç içe olmalı. Avrupa bu konuda çok iyi. Bizde de böyle olmalı. Çocuk öğretmenini daha fazla görmeli. (Kod: öğrenciler ile iç içe)*

• *Ö9: Ben özellikle art arda ders uygulamasının öğrenci performansını arttırdığını düşünmekteyim. Çocuğun derse hazırlanması daha kolay oluyor bu şekilde. Çocuklar ilk başta zorlanıyorlar ama zamanla benimsiyorlar. (Kod: performansı artırma)*

• *Ö9: AB ülkelerinde öğrencilerin uzun derslerde sıkılmamaları için etkinlik ağırlıklı sınıf içi uygulamalara yer verilir. Bu suretle öğrenciler derslerde sıkılmaz ve teneffüsü aramazlardı. Bu noktada sınıf içi uygulamalarınız çok önem arz ediyor. Eğer dersinizi iyi planlar ve etkinlik ağırlıklı ders işlerseniz bu konuda başarılı olursunuz. (Kod: etkinlik temelli öğretim)*

Öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenler ders sürelerini öğretmen, öğrenci ve aktif öğretim açısından ele almışlardır. Özellikle dersin bölünmesi, öğrencilerin akademik başarıları ve derse odaklanma konularına vurgu yaparak ders süresinin artmasının uygun olacağını belirtmişlerdir. Ayrıca müfredatta belirtilen konuların yetişmemesi, yeterli sanatsal etkinliklere zaman ayırlanamaması ve okul dışında ortaya çıkabilecek tehlikeli durumların azaltılması konusunda da görüş belirtmişlerdir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi ders süresinin fazla olduğunun gerekçelerinin neler olduğudur. Bu doğrultuda öğretmenlerden toplanan veriler Tablo 4.'te ortaya konulmuştur. Bu bağlamda öğretmenler ile yapılan görüşme sonuçlarına göre ders süresinin fazla olduğunun gerekçeleri sunulmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerden doğrudan alıntılara da yer verilerek bu görüşler belirtilmeye çalışılmıştır. Sonunda ise öğretmen görüşlerine göre değerlendirmeler yapılmıştır.

Tablo 4. Ders süresi fazla diyen öğretmenlerin görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	f
------	----------	-----	---

	Sıkılma	2	
	Dikkat dağınıklığı	3	
	Disiplin sorunları	1	
Öğrenci açısından	1.Sınıfların zorlanması	3	
	Öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi	1	
	Temel becerileri vermede yeterli	1	
	Sınıf yönetiminde sorunlar	1	
	Öğretmenin yorulması	1	
Ders süresi fazla	Zaman yönetimi becerisi gerektiği	2	
	Öğretmen açısından	Öğretmen motivasyonu	1
	Temel bilgileri vermede yeterli	1	
Aktif öğretim açısından	Dersten kopma	1	
	Gelişmiş ülkelere görelilik	2	

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonunda ortaya çıkan “Ders süresi fazla” temasının altında üç alt temaya ulaşılmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonunda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

- Ö5: Ders süresinin uzun olması özellikle küçük yaştaki öğrencilerde sıkılmaya neden oluyor. (Kod: sıkılma)
- Ö5: 40 dakika süre yapılan uzun araştırma ve değerlendirme sonuçlarında ortaya çıkan bir zaman dilimidir. Küçük yaştaki çocuklara fazla gelse de 2 ve üstü sınıflar açısından temel bilgileri vermede yeterli olarak görmekteyim. (Kod: temel bilgileri vermede yeterli)
- Ö7: Gelişmiş ülkelere bakıldığında küçük sınıflar için bu sürenin azaltılması gerekebilir. (Kod: gelişmiş ülkelere görelilik)
- Ö3: Ana sınıftan yeni çıkan bir öğrenci için bu ders süresi fazla diye düşünüyorum. Hazır bulunuşluk açısından bu süreyi fazla buluyorum. (Kod: Öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi)
- Ö3: 1. Sınıflar bu süre zarfında zorlanıyorlar. (Kod: 1. Sınıfların zorlanması)
- Ö11: Eğer öğretmen iyi bir zaman yönetimi becerisine sahip değilse çok zorlanıyor. Özellikle Avrupa bu konuda çok ileri. Öğretmenlere bu konuda özel eğitimler veriliyor. Eğer tecrübeniz yoksa, öğretmen çok zorlanır. Bu nedenle çocuklarla çok iyi anlaşmanız gerekiyor. Daha çok onların istedikleri şeyleri yapmanız gerekir. Özellikle oyunlarda. Derste yönetim siz de olmalı. (Kod: zaman yönetimi becerisi)

Öğretmen görüşleri incelendiğinde 1. Sınıfların zorlanması, çocukların dikkatlerinin dağılması, öğretmenlerde zaman yönetimi becerilerinin geliştirilmesi, gelişmiş ülkelere görelilik ve öğrencilerin sıkılmaları önemli ders süresinin fazla olmasının gerekçeleri olarak vurgulanmıştır.

Araştırmanın beşinci alt problemi teneffüs süresinin yetersiz olduğunun gerekçelerinin neler olduğudur. Bu doğrultuda öğretmenlerden toplanan veriler Tablo 5.’te ortaya konulmuştur. Bu bağlamda öğretmenler ile yapılan görüşme sonuçlarına göre teneffüs süresinin yetersiz olduğunun gerekçeleri sunulmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerden doğrudan alıntılara da yer

verilerek bu görüşler belirtilmeye çalışılmıştır. Sonunda ise öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmeler yapılmıştır.

Tablo 5. Teneffüs süresi yetersiz diyen öğretmenlerin görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	f
Teneffüs süresi yetersiz	Öğrenci açısından	İhtiyacını giderememe	2
		Sosyalleşmeme	1
		Enerjisini atamama	2
		Oyun oynayamama	1
		Uzayan kantin sırası	1
		Dışarı çıkma süresi	1
		Okulu sevmeme	1
	Öğretmen açısından	Dinlenmeme	1
		İhtiyacını karşılamama	2
	Aktif öğretim açısından	Huzursuz olma	1
		Derse odaklanmama	1
Derse adapte olmama		1	

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonunda ortaya çıkan “Teneffüs süresi yetersiz” temasının altında üç alt temaya ulaşılmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonunda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

- Ö9: *Bizim okulumuz öğrenci sayısı bakımından fazla ve küçük bir kantinimiz var. Özellikle öğrenciler kantin sırasında çok bekliyor ve ihtiyaçlarını karşılayamıyor. Bu noktadan teneffüs süresinin, hiç olmazsa bir teneffüsün en az 20 dakika olması gerektiğini düşünüyorum. (Kod: ihtiyacını karşılamama)*
- Ö9: *Öğrenciler kısa teneffüste enerjisini atamıyor. (Kod: enerjisini atamama)*
- Ö8: *Öğretmenlerin de ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı. Kendi ihtiyaçlarımızı bile bazen yetiştiremiyoruz. (Kod: İhtiyacını karşılamama)*
- Ö4: *Öğrencinin yetersiz teneffüs süreleriyle huzursuz olması çık karşılaştığımız bir durum. Bu da öğrencini aktif öğrenmesine engel oluyor. Yurt dışında 2. Teneffüsün 20 dakika olması çocukların mutlu bir şekilde derslere girmesine olanak sunuyordu. Böyle bir uygulama bizim ülkemizde de olabilir. (Kod: huzursuz olma)*
- Ö11: *Avrupa’da eğer çocuk okulu sevmese bunun sorumlusu olarak siz gösterilirsiniz. Bu sebeple gerek dışarda fiziki etkinlikler ve gerekse yeterli teneffüs süreleri çocuğun okulu sevmesini sağlar. (Kod: okulu sevmeme)*

Öğretmen görüşleri incelendiğinde öğrencilerin enerjilerini atamama, ihtiyaçlarını giderememe, öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılamama teneffüs süresinin yetersiz olduğunun önemli gerekçeleri olduğu söylenebilir.

Araştırmanın altıncı alt problemi teneffüs süresinin yeterli olduğunun gerekçelerinin neler olduğudur. Bu doğrultuda öğretmenlerden toplanan veriler Tablo 6.’da ortaya konulmuştur.

Bu bağlamda öğretmenler ile yapılan görüşme sonuçlarına göre teneffüs süresinin yeterli olduğunun gerekçeleri sunulmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerden doğrudan alıntılara da yer verilerek bu görüşler belirtilmeye çalışılmıştır. Sonunda ise öğretmen görüşlerine göre değerlendirmeler yapılmıştır.

Tablo 6. Teneffüs süresi yeterli diyen öğretmenlerin görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	f
Teneffüs süresi yeterli	Öğrenci açısından	Kazaların artması	2
		Dersten kopma	1
		Sınıf düzeninin bozulması	2
	Öğretmen açısından	Nöbetçi öğretmenin yorulması	1
		İhtiyacını karşılamama	2
	Aktif öğretim açısından	Öğrencilerin öğretmeni beklemesi	1

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonunda ortaya çıkan “Teneffüs süresi yeterli” temasının altında üç alt temaya ulaşılmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonunda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

- Ö6: Teneffüs süresi çok fazla olursa özellikle bahçede sorun olabiliyor. Bizim okulumuzda hem ilkokul hem ortaokul öğrencileri olduğu için kazaların olma olasılığı yüksek. Öğrenciler arası yaş farkı çok fazla. Bu noktadan teneffüs süresinin çok fazla uzun olmaması gerektiğini düşünüyorum. (Kod: kazaların artması)
- Ö2: Teneffüs süresi doğru ayarlanmazsa öğrencilerin dersten kopmasına sebep oluyor. (Kod: dersten kopma)
- Ö3: Uzun teneffüs sürelerinde sınıf içi düzen de bozuluyor. (Kod: Sınıf düzeninin bozulması)
- Ö3: Okullarımız çok kalabalık. Teneffüsler çok stresli. Bilhassa nöbetçi öğretmenken işiniz çok zor oluyor. Zaten dinlenme süreniz yok bir de uzun süreli teneffüsler nöbetçileri daha fazla yorar. (Kod: nöbetçi öğretmenlerin yorulması)
- Ö4: Eğer teneffüs süresi uzun olursa öğretmenlerin sınıfa gelmesi de uzayabiliyor. Bu suretle öğrencilerin öğretmeni bekleme süreleri artabiliyor. (Kod: öğrencilerin öğretmeni beklemesi)

Öğretmen görüşleri incelendiğinde kazaların artması, sınıf düzeninin bozulması ve nöbetçi öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılamaması teneffüs süresinin yeterli olduğunun önemli gerekçeleri olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada yurt dışı öğretmenlik deneyimi olan ve halen Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin ders ve teneffüs sürelerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Birinci araştırma sorusu olarak öğretmenlerin ders süresi konusunda görüşlerine bakılmıştır. Bu görüşmelerin sonucuna göre; derinlemesine öğretim konusunda ders süresinin yetersizliği durumuna vurgu yapılmıştır. AB ülkelerinde bu durum bir çeşit blok ders

uygulaması ile ilkokullarda sağlanmaktadır. Çaycı (2018, s. 120) çalışmasında Türkiye’de eğitim veren okullarda uygulanmakta olan ders saatleri ve teneffüs süreleri, gelişmiş OECD ve Avrupa ülkelerindeki okullarda uygulanan ders ve teneffüs süreleriyle paralellik gösteren uygulamaların olduğunu ifade etmiştir. Örneğin bir ders süresinin 40 dakika olması hem Türkiye’de hem de AB ülkelerinde uygulanmaktadır. Ancak bir çeşit blok ders uygulaması olan 5 dakika kısa teneffüsün akabinde art arda iki ders uygulaması Türkiye’de uygulanmamaktadır. Görüşmelerde öğretmenlerin önemli bir bölümü bu uygulamaya vurgu yapmışlardır. Çalışma kapsamında ortaya çıkan diğer önemli sonuç ise özellikle AB ülkelerinde görev yapan öğretmenlerin Türkiye’de dersin bölünmesi, sınıfa giriş ve çıkışlarda kayıp zamanın çok olmasından kaynaklı eleştiriler yaptığı görülmüştür. Özellikle kısa bir ara ile beraber iki dersin beraber işlenmesinin ders bütünlüğüne verdiği katkıya değinilerek bu durumun Türkiye’de de uygulanabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca ders sürelerinin azlığının öğrencilerin derse odaklanmalarına engel olduğunu belirtmişlerdir. Sami vd. (2015, s. 55) yaptıkları çalışmada fiziksel aktivitelere gerekli süre ayrıldığında bireyin sosyal becerilerinin de geliştiğine vurgu yapmıştır. Bu çalışmada da bu görüşe paralel olarak ders sürelerindeki yetersizlik ve kopmaların eğitime olumsuz etkilerine vurgu yapılmıştır. Bu sonuç araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Özellikle ilkokul 1. Sınıf öğrencileri için doğru planlanmamış ders sürelerinin öğrencilerin sıkılmasına sebep olduğu ve huzursuz olmalarına yol açtığı belirtilmiştir. Öğrencilerin ders süreleri konusunu irdeleyen eğitimci ve araştırmacıların görüşleri ele alındığında, bu sürelerin uzatılmasını ifade edenler ile bu fikirde olmayanlar şeklinde iki gruptan bahsedilebilir (Gökçe, 2012, s. 2550). Bu çalışma kapsamında da az da olsa öğretmenlerin bir kısmı 40 dakikalık sürenin fazla olduğu görüşünü vurgulamışlardır. Buna gerekçe olarak da uzayan ders sürelerinde sınıf yönetiminin zorlaştığını, öğretmenin daha fazla yorulmasından kaynaklı motivasyonun düşeceği ve dersten kopmaların artacağı noktaları vurgulanmıştır.

Araştırmanın ikinci araştırma sorusu olarak öğretmenlerin teneffüs süresi konusunda görüşlerine bakılmıştır. Bu konuda öğretmenler AB ülkelerinde olduğu gibi çocukların oyun oynayarak sosyalleşmelerine ve enerjilerini atmalarına sunacak 20 dakikalık bir teneffüse vurgu yapmışlardır. McGlaughlin (2015, s. 59) tarafından yapılan çalışma sonuçları bu bulgu ile paralellik göstermektedir. McGlaughlin, yeterli sürede olan teneffüs zaman diliminin olumlu okul iklimine katkı sağladığını ve öğrenmeyi sağlayan imkanları netice verdiğini belirtmiştir. Orhan (2016, s. 51) çalışmasında teneffüste oynanan oyunlar ile çocuğun sorumluluk bilincinin geliştiğini, bu suretle sosyal çevre ile olumlu etkileşim içine girdiğini vurgulamıştır. Araştırmamızda da bu sonuçlara paralel olarak katılımcılar, öğrencilerin sosyalleşmesi ve oyun oynayabilmeleri için uzun teneffüse vurgu yapmışlardır. Fakat bu uzunluk sürekli uzun teneffüsler suretiyle değildir. Bu sadece bir gün için bir uzun teneffüs biçimindedir. Çünkü öğretmenler uzun teneffüs sürelerinin olumsuz durumlarına da değinmişlerdir. Kazaların artması, öğrencilerin çok yorulması ve dersten kopması, nöbetçi öğretmenlerin çok yorulması gibi olumsuz durumlar unutulmamalıdır. Ata (2016, s. 45) araştırmasında teneffüste oynanan oyunların çocukların bilişsel, sosyal, fiziksel ve dil gelişimlerine katkı sağladığını belirtmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler de bu araştırmayı destekler nitelikte olup yeterince teneffüste olamayan öğrencilerin huzursuz ve mutsuz oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Aktay vd., (2019, s. 756) çalışmalarında öğrencilerin teneffüs sürelerinin önemli bir bölümünü beslenmek ve genel ihtiyaçları gidermek için ayırdıkları süre olarak ifade ederken bu sürenin yeterli uzunlukta olmasının önemini vurgu yapmıştır. Bu çalışmada da bu görüşe paralel olarak teneffüs sürelerinin öğrenci ihtiyacını giderecek sürede (15-20 dakika) olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrenci sayısı ve okulun fiziki imkanları göz önüne alınarak bazı durumlarda öğrencilerin teneffüste ihtiyaçlarını karşılayamadıkları sorunu da vurgulanmıştır. Baines ve Blatchford (2011, s. 341) teneffüs zamanında öğrencilerin sosyal deneyimler kazandığını ve bunu da öğretmenlerin teneffüs süresindeki emekleriyle olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenler, teneffüste gerçekleşen bu deneyimlerin öğrencilerin sosyal anlamda gelişmelerine katkı sunduğunu ifade etmişlerdir. Bu

çalışmada da bu bulguya paralel olarak öğrencilerin öğretmenler ile daha fazla vakit geçirmeleri gerektiği, bu suretle eğitim ve öğretimin kısa aralarda bile devam etmesi vurgulanmıştır.

Bu bulgulardan hareketle Türkiye’de ders ve teneffüs süreleri konusunda aşağıda verilen uygulamalar önerilebilir:

- AB ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de 1. Sınıfa yeni başlayan öğrenciler için diğer sınıflardan ayrı ders ve teneffüs süresi düzenlenebilir.
- Art arda yapılacak 40 dakikalık derslerle bir çeşit blok ders uygulaması ilkökuller için düşünülebilir. Bu surette derinlemesine öğretime imkân sunulabilir.
- 5 dakikalık kısa teneffüsten sonra öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için 20 dakikalık uzun bir teneffüs olabilir. Bu surette hem gereksinimler karşılanabilir hem de sosyalleşmeye daha fazla vakit ayrılabilir. Ayrıca kısa olan 5 dakikalık teneffüsler ile de öğrencilerin dersten kopmaları engellenebilir.
- Zaman yönetimi becerisine sahip etkili bir öğretmen için 40 dakika ders süresinin eğitim ve öğretim adına etkili bir zaman dilimi olduğu düşünülebilir.
- Öğrencilerin derslerde sıkılmamaları ve teneffüsü aramamaları için etkinlik ağırlıklı sınıf içi uygulamalara önem verilebilir.
- Okullarda öğrenci ve öğretmenlerin giriş ve çıkışlarından kaynaklı kayıp zaman hakkında yönetici ve öğretmenler bilgilendirilip gerekli tedbirler alınabilir.
- Teneffüs ve ders süreleri AB ülkelerinde olduğu gibi, öğrencilerin öğretmenleri ile daha fazla iç içe olacakları şekilde düzenlenebilir.
- Teneffüs ve ders süreleri öğrenci düzeyine göre belirlenerek öğrencilerin okulu sevmeleri sağlanabilir.
- Öğretmenlere özellikle 40 dakikalık sürenin etkin kullanımı adına zaman yönetimi beceri eğitimleri verilebilir.
- Yurt dışında uygulanan, akademik başarısı düşük öğrenciler için 40 dakika ders süresinin yetmemesinden kaynaklı olarak, okul çıkışı etütler yapılabilir. Böylece gerekli kazanımları 40 dakika içinde edinebilen öğrencilerin sıkılması engellenebilir.

Kaynakça

- Abadzi, H. (2009). Instructional time loss in developing countries: Concepts, measurement, and implications. *The World Bank Research Observer*, 24(2), 267-90.
- Akbaba, A. (2006). *İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin görev ve hizmet algıları*. [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akman, B., Taşkın, N., Özden, Z. & Çörtü, F. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinde tükenmişlik üzerine bir çalışma. *İlköğretim Online*, 9(2).
- Aktay, S., Arat, R. & Atalay, M. (2019). İlkokullarda teneffüs süresi ne kadar olmalı? *III. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu*, 754-759.
- Aracı, H. (2016). *Okullarda beden eğitimi* (6. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara
- Aronson, J. Z., Zimmerman, J. & Carlos, L. (1999). *Improving student achievement by extending school: Is it just a matter of time?* PACE Media/Education Writers, WestEd Institution, San Francisco.
- Ata, S. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin dış mekânda oyun uygulamaları ve çocukların dış mekânda oyun oynamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Ayaz, M. (2017). *7. Sınıf sosyal bilgiler dersi konularının işlenmesinde ders saatlerinin yeterli olup olmadığının öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi-Giresun]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baines, E. & Blatchford, P. (2011). *Children's games and playground activities in school and their role in development*. In A. D. Pellegrini (Ed.) *The Oxford Handbook of the Development of Play*. New York: Oxford University Press.
- Baines, M. & Gregson, M. (2020). Reflections of a practitioner–researcher in the field of widening participation in arts education. *Education Sciences*, 10 (5), 133
- Berliner, D. C. (1990). *What's all the fuss about instructional time?* In M. Ben-Peretz and R. Bromme (Eds.), *The nature of time in schools* (pp. 3-35). New York: Teachers College.
- Can, E. & Serençelik, G. (2017). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin okul yönetimine katılımlarının incelenmesi. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, (30).
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev. Ed. M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Çaycı, B. (2018). İlkokullardaki ders süresi ve ders saatlerinin sınıf öğretmeni görüşlerine göre değerlendirilmesi. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 3(5), 117-131.
- Demirel, Ö. (2014). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. Ankara: PegemA.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Anı Yayıncılık.
- Farbman, D. A. (2015). The case for improving and expanding time in school: A review of key research and practice. *National Center on Time & Learning*.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş* (Çev. Ed. A. Ersoy & P. Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gökçe, F. (2012). Öğretmen ve velilerin, öğrencilerin okulda geçirdikleri zaman, ders ve dinlenme süreleri ile tatiller ve okul dönemleri konusundaki görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (4): 2541-2560.
- Gümüş, E. & Şişman, M. (2012). *Eğitim ekonomisi ve planlaması*. Ankara: PegemA
- Hattie, J. (2009). *Visible learning. A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Lon-don: Routledge.
- İldanlı, D. (2010). *İlköğretim okulları ikinci kademesinde görsel sanatlar dersi haftalık ders saati süresinin yeterliğinin araştırılması*. [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Jones, V. & Jones, L. (2007). *Comprehensive classroom management. creating communities of sup-port and solving problems*. Boston: Pearson.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1/1, 62-80
- Kıncal, R. ve Genç, S. (2002). İlköğretimde teneffüsün yeri ve önemi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(86-94).
- Marron, S. (2008). An analysis of break time active play in Irish primary schools, *Waterford Institute of Technology*.
- McGlaughlin, M. (2015). Playing fair: The contribution of high-functioning recess to overall school climate in low-income elementary schools. *Journal of School Health*, 85(1), 53-60

- O'Brien, E.M. (2006). *Making time: what research says about reorganizing school schedules*. the Center for Public Education.
- OECD, (2019). *Education at a Glance 2017: OECD Indicators*. Erişim: https://www.hm.ee/sites/default/files/eag2017_eng.pdf
- OECD (2022). *Policy options for stronger, more equitable student outcomes in Türkiye*. OECD Publishing.
- OECD (2023). *Taking stock of education reforms for access and quality in Türkiye*. OECD Education Policy Perspectives No. 68. OECD Publishing
- Orhan, R. (2016). *Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor alışkanlıkları üzerine bir araştırma*. [Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Kırıkkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özer, M. (2020). What does PISA tell us about performance of education systems? *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 217-228.
- Öztürk, B. & Kısaç, İ. (2002). *Bilgiyi işleme modeli. Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. (Edit: Binnur Yeşilyaprak). Pegem A Yayıncılık
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme süreci* (Çev. Ed. M. Bütün & S. B. Demir) Ankara: Pegem Akademi.
- Sami, S., Mahmoudi, S. & Aghaei, S. (2015). Social development of students participating in physical activity and computer games. *Annals of Applied Sport Science*, 3(2), 51-56
- Silva, E. (2007). *On the clock: rethinking the way schools use time*. education sector reports.
- Smith, B. (2000). Quantity matters: Annual instructional time in an urban school system. *Educational Administration Quarterly*, 36(5), 652-682.
- Şişman M. & Taşdemir, İ. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: PegemA.
- Waweru, S. N. & Nyagosia, P. O. (2013). Utilization of allocated time and academic achievement: A survey of secondary school students in Kenya. *International Journal of Education and Research*, 1(6), 2-10.
- Weinstein, C. S. & Mignano, A. J. (2003). *Elementary classroom management*. lessons for research and practice. 3rd edition. Boston: McGraw-Hill.
- Woessmann, L. (2003). Schooling resources, education institutes and student performance: The international evidence. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 65(2), 117-170.
- Yair, G. (2000). Not just about time: Instructional practices and productive time in school. *Educational Administration Quarterly*, 36(4), 485-512.
- Yaman, E. (2006). Eğitim sistemindeki sorunlardan bir boyut: Büyük sınıflar ve sınıf yönetimi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 261-274.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2014). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu

Tarih: 25/05/2023

No: 06

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı: %34
2. yazar katkı oranı: %33
3. yazar katkı oranı: %33